

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası'nın Değerli Üyeleri, Değerli Meslektaşlarım,

İsrail, Kıbrıs ve Mısır'ın derin deniz alanlarında; geçen on yıl içinde keşfedilen büyük doğal gaz sahalarına odaklanan ilgi yoğunluğu, Doğu Akdeniz'i kaynayan bir kazan haline dönüştürdü. Doğu Akdeniz doğal gaz rezervlerinin dünya düzenini değiştirip değiştiremeyeceği ya da ezber bozan (game changer) özellikte olabileceği tartışılabilir, fakat Doğu Akdeniz ülkelerinin enerji görünümleri ve bölgesel ilişkilerinde değişim oluşturma potansiyeli mutlaka dikkate alınmalıdır. Örneğin ilk önemli doğal gaz keşfini 2009 yılında gerçekleştiren İsrail; şimdi bölgesel ve küresel ölçekte bir gaz ihracatçısı potansiyeline sahip konumda olup, İsrail gazı için mevcut pek çok potansiyel alıcı bulunmaktadır. Mısır ise; Ağustos 2015'de keşfini duyurduğu ve Aralık 2017'de üretime alınan süper dev Zohr gaz sahası, İsrail ve Kıbrıs'tan taşınacak gaz üretimi ve mevcut LNG alt yapısı ile gerçek bir enerji merkezi (hub) olma ve Avrupa pazarlarına tedarik sağlama yolunda ilerlemektedir. Tarihin her aşamasında, yeni enerji kaynaklarının keşfi; kimi kez rekabet ve ihtilaflara yol açmış olabilir, fakat aynı zamanda yeni işbirlikleri için tetiği çekip zemin hazırlamıştır.

İsrail, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) , Yunanistan ve Mısır'ın enerji bakanları ve hükümet başkanları ile AB'nin üst düzey enerji yetkililerinin sık sık toplantılar düzenleyip birlikteliklerini sergilemeleri ve ikili ya da daha çoklu olarak imzaladıkları çerçeve anlaşmaları, henüz açıkça ifade edilmese de özellikle Noble Energy ve ExxonMobil gibi enerji şirketlerinin varlığı ile Türkiye ve KKTC lehinde olmayan ve kaygı yaratan ABD desteği, Türkiye ve KKTC'nin dışlandığı bölgesel gaz pazarı oluşturma girişimleri, Mısır'ın kaptan köşküne geçip enerji merkezi olma yolunda edindiği avantajlar, İsrail ve Mısır'ı bağlayan EMG Boru Hattı'na olan ilgi ve yatırım ile Mısır'daki doğal gaz sıvılaştırma tesislerinin devreye alınıp ilave ihracat kapasitesi sağlamaları, üst üste gelen doğal gaz keşiflerinin yarattığı etkileyici atmosfer, Yunanistan ve GKRY arkasındaki AB rüzgarı ile yeni oyuncularla büyüyen bölgesel ve küresel desteğe karşın Türkiye dışında tanınmayan KKTC'nin statüsündeki belirsizliğin süregelmesi Türkiye'nin rekabet gücünde önemli kayıplar yaratmıştır.

Petrol şirketleri, genelde ve günümüz koşullarında yalnız esas faaliyet alanı ya da diğer bir deyişle arama ve üretim projelerine yatırım yapıyor. Sismik operasyon ve sondaj gibi servis hizmetlerini dışarıdan kiralama yolu ile temin ediyorlar. Hatta bu türden donanım ya da ekipmanlarını, veri eldesi (data acquisition) sektöründe yatırım bütçeleri ayırmadıkları için tasfiye ettiler. Örneğin Shell, sismik donanımını yıllar önce Norveç'li Veritas'a sattı. Petrol endüstrisinde servis hizmetleri ayrı bir sektör ve ciddi yatırımlarla bu işi hızla geliştiren servis şirketleri var, müteahhitlik yapıyorlar. Aksi takdirde yerinde saymayan servis hizmeti teknolojilerini geliştirip rekabet etmek için bütçeler oluşturmanız gerekiyor. Bununla birlikte, eğer önünüzdeki yakın dönem içinde, örneğin sondaj kulesi bekleyen lokasyonların sayısı çoksa ve taahhütlerinizle hak kaybı gibi tehditlerle karşı karşıya bulunuyorsanız belki farklı alternatifleri de değerlendirme durumunda kalabilirsiniz. Fakat bu çok rastlanan bir durum değil. Bu nedenlerden dolayı, TPAO'nun yakın geçmiş tarihlerde satın aldığı sismik gemi ve iki sondaj gemisinin hangi gerekçelerle alındığını çok merak ediyorum...

Akdeniz'de dolaşan gemiler, direkt olarak petrol ve doğal gaz arayıp bulmuyor, jeolojik / sismik veri elde ediyorlar. Bilahere, bu veriler; veri işlem uygulaması ile yoruma hazır hale getiriliyor. Daha sonra da ilgili proje jeologları ve jeofizikçileri tarafından yorumlanıp sondaj yapılacak lokasyonlar üretiliyor. Sondaj gemileri ya da platformları, ciddi bütçe tahsisatları ile bu lokasyonlara geliyor. Buna karşın, hükümet sözcüleri ve yandaş basın; gemilerin, kaybettiği kalemi arayan dikkatsiz öğrenci gibi petrol ve doğal gaz aradığını yazıp duruyor. Hele hele savaş gemileri refakatında petrol faaliyeti olacak şey değil...

Basınımızın büyük bir kesiminde yer alan kirlilik ile kariyer geçmişinde ne bir petrol operasyonu ne de bir petrol projesi deneyimi olmayan ve saygın bir karar sistemi kapsamında sorumluluk taşımamış sözde enerji uzmanı ya da enerji esnaflarının cirit attığı bir ülkede aydınlanmanın sağlanması ise kanımca pek mümkün görülmemektedir. Her gün internet çöplüğünden servis edilen ve tekrar tekrar karşılaştığımız akıl ve bilim dışı yayınlar, petrol ve doğal gaz endüstrimizden bihaber kişi ve kurumlar tarafından yapılan açıklamalar ve bu türden olumsuz gelişmelerin egemen olduğu bir ortamda nasıl bir kamu oyu yaratılacağı hususunu takdirlerinize bırakıyorum...

Türkiye'nin enerji yönetimindeki yetkilileri petrol ve doğal gaz faaliyetlerimizle ilgili açıklamalar yapmıyorlar. Halbuki yapmaları gerekir. Herşeyi söylemek zorunda değiller, fakat olması gereken kadar açıklama yapmaları gerekiyor. Çünkü kullandıkları bütçeler Türk halkına ait ve üzerinde tüyü bitmemiş yetimin hakkı var. Hükümet yetkilileri, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu'daki petrol ve doğal gaz projelerini soyut siyasi projeler ya da aşağı mahalle ile yukarı mahallenin kavgası gibi değerlendiriyor. Halbuki bölgesel ve küresel varlıkların, enerji kaynaklarının paylaşım mücadelesinin jeopolitik gerginliğini yaşıyoruz. Kararlar siyaseten verilir, fakat özgün çalışmalarımızın ürünü olacak teknik ve ekonomik açıklamalarla destek sağlayıp, ülkemiz çıkarlarını korumak zorundayız. Hem başta Türkiye Petrolleri A.O. (TPAO) olmak üzere sorumlu kuruluşlarımız, hem de akademik kişi ve guruplarımızın çabaları ile ulaşılabilecek doğruların halkımızla paylaşılması ile ülkemizin çıkarları etrafında bütünleşmeye katkıda bulunup destek sağlayabiliriz.

“Doğu Akdeniz’de Doğal Gaz Keşifleri, Pazarlama Senaryoları, Enerji Güvenliği ve Jeopolitika” başlıklı makalemde; Doğu Akdeniz’in Derin Sularında Son On Sene İçinde Yapılan Doğal Gaz Keşifleri, Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Konvansiyonu (1982), Türkiye – Yunanistan Ege İhtilafı, Doğu Akdeniz Doğal Gazının Taşıma ve Pazarlama Senaryoları ile Doğal Gaz Keşiflerinin Jeopolitika ve Enerji Güvenliğine Yansımaları başlıkları altında paylaştığım detayları, konulara ilişkin orijinal görsellerle birlikte bulacaksınız.

Saygılarımla,

Özer BALKAŞ

- ResearchGate bağlantısı: https://www.researchgate.net/profile/Oezer_Balkas
- LinkedIn bağlantısı: <https://www.linkedin.com/in/ozzer-balkas-9a0133b/>
- Academia bağlantısı: <https://independent.academia.edu/%C3%96zerBalka%C5%9F>